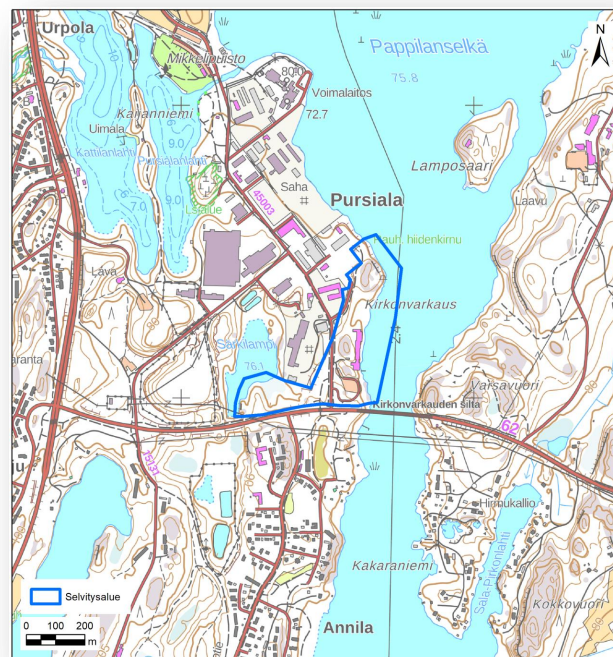

Mikkelin luontoselvitykset vuonna 2022: Pursialan Varsavuori

Juha Kinnunen

Mikkelin luontoselvitykset vuonna 2022: Pursialan Varsavuori

Juha Kinnunen

Sisällys

JOHDANTO	2
MENETELMÄT	3
TULOKSET	6
JOHTOPÄÄTÖKSET	7
KIRJALLISUUS	8

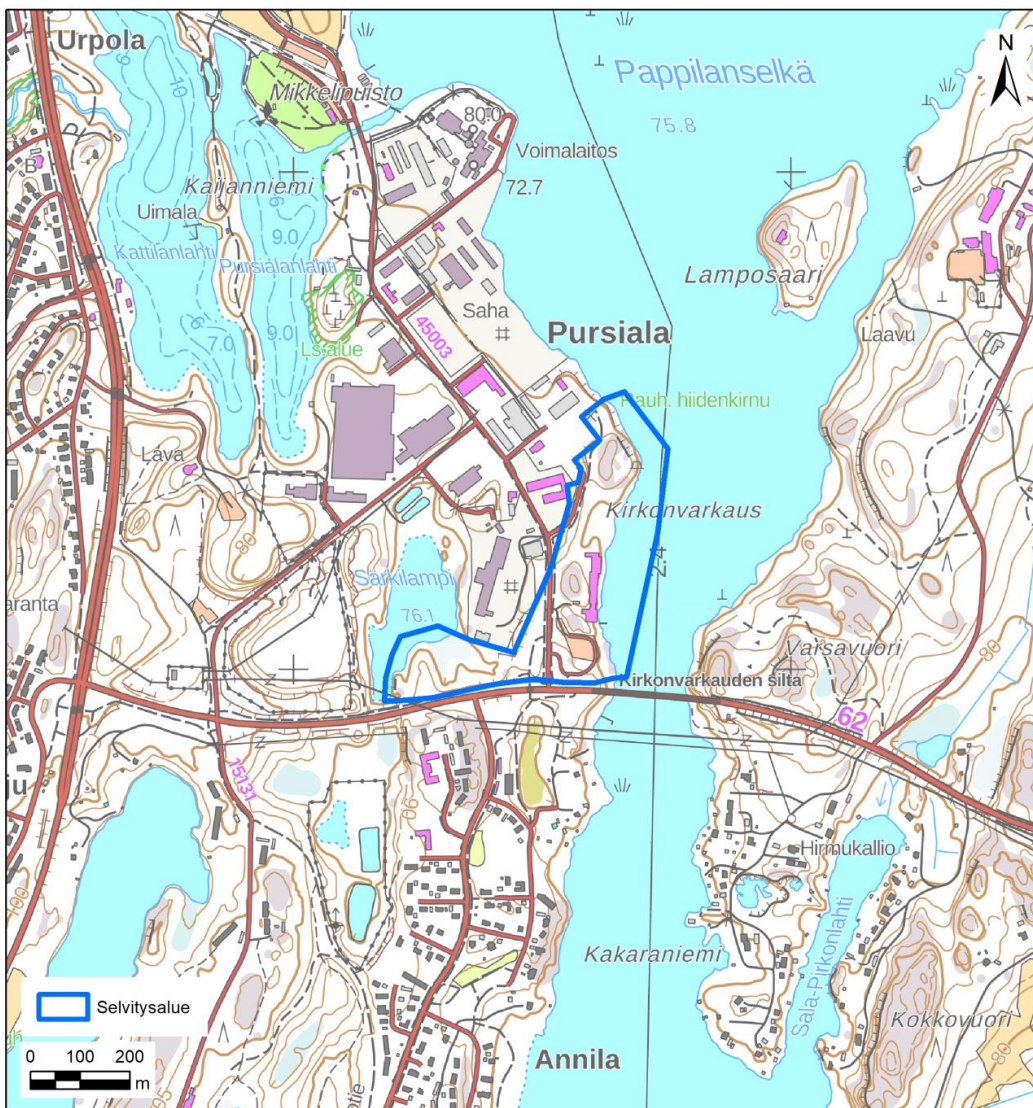
Pohjakartat © Maanmittauslaitos

Johdanto

Faunatica Oy teki Mikkelin kaupungin (maankäyttö ja kaupunkirakenne) tilauksesta asemakaavatasoisen luontoselvityksen Pursialan Varsavuoren alueella (n. 9,5 ha) vuonna 2022 (kuva 1). Työhön sisältyi:

- luonnonsuojelulain 49 §:n lajin esiintymisselvitys (liito-orava).

Selvitysalueelta ja sen lähiympäristöstä oli käytettävissä melko paljon liito-oravahavaintoja eri lähteistä.

Kuva 1. Selvitysalueen rajaus.

Menetelmät

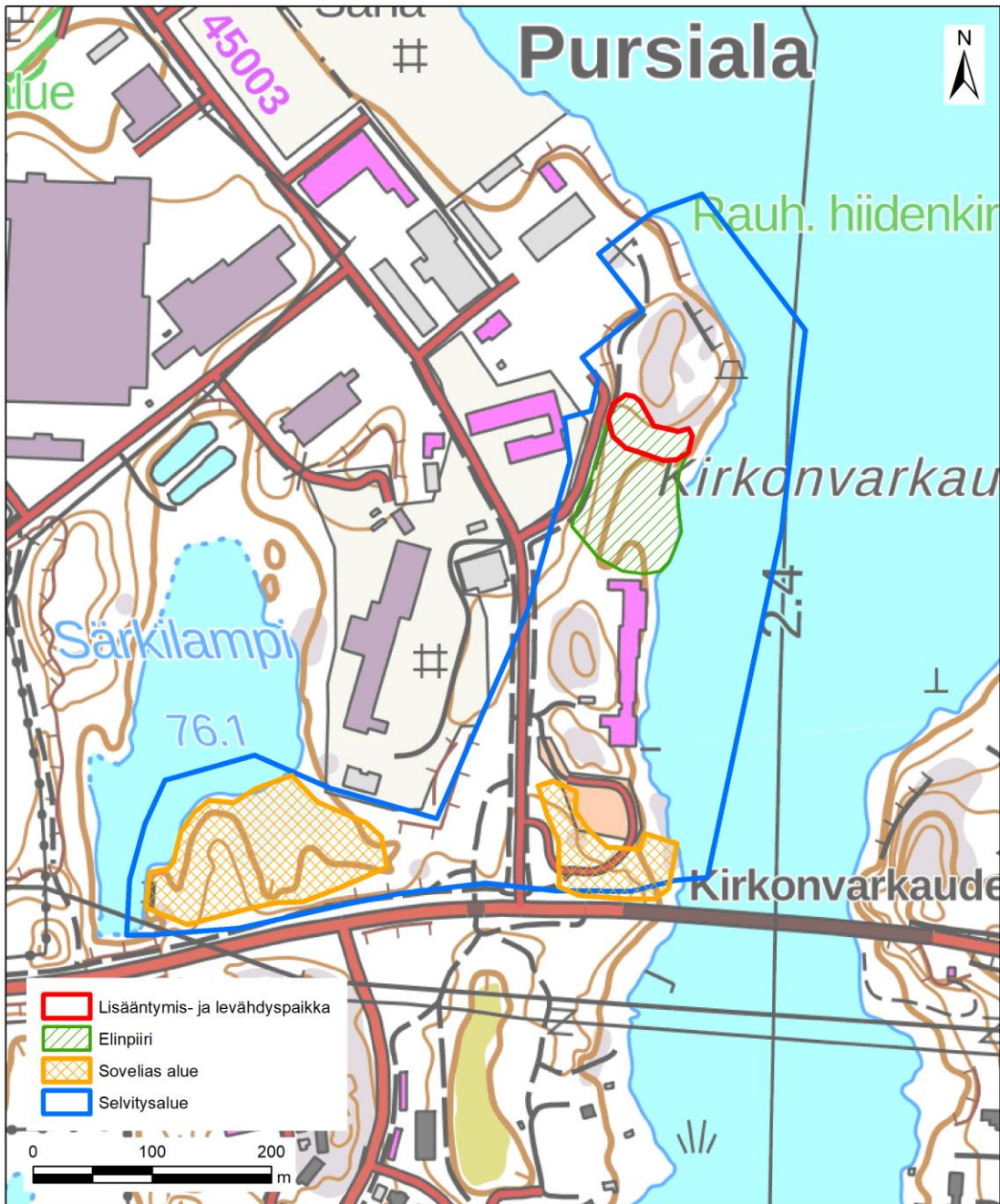
Taustatiedoiksi hankittiin Laji.fi-portaalin havaintotiedot uhanalaisista ja muista erityisesti huomioitavista lajeista (pl. linnut) sekä haitallisten vieraslajien havainnot. Merkittäviä havaintoja ei ollut.

Liito-oravaselvityksen tavoitteena oli kartoittaa lajin elinpiirien ydinalueet ja lisääntymis- ja levähdyspaikat sekä arvioida liito-oravan liikkumisreitit. Maastokäynnillä 20.5.2022 (FM Juha Kinnunen) paikannettiin liito-oravalle sopivat metsäkuviot, joiden sisällä edettiin siten, että saatiin kattava kuva puustosta sekä kuvioden laadusta liito-oravalle. Selvitys tehtiin liito-oravan havaitsemisen kannalta optimaaliseen aikaan. Liito-oravan ulostepapanoita etsittiin mahdollisten oleskelu- ja ruokailupuiden ja puuryhmien alta. Papanoiden löytämiseksi järeät kuuset, haavat ja muut lehtipuut tarkastettiin järjestelmällisesti. Mahdolliset pesäpaikat (maasta näkyvät sopivat kolot, pöntöt ja oravan risupesät) ja soveliaat kulkureitit kirjattiin muistiin. Lisäksi etsittiin erilaisia muita merkkejä liito-oravan paikallaolosta: papanoita, virtsajälkiä, pesimiseen viittaavia merkkejä (karvat, pesäainekset) ja lehtisyönnöksiä (toukokuun puolivälistä lähtien). Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat selvitettiin ja määriteltiin ensisijaisesti ympäristöministeriön julkaisun mukaisesti (Nieminen 2017).

Selvitysalueen lähiympäristöstä oli tiedossa useita vanhoja liito-oravahavaintoja (kuva 2). Vauhkosen (2016) selvityksessä selvitysalueelta rajattiin yksi elinpiiri, ja Kirkonvarkauden vastarannalta Varsavuoresta useita. Tilanne muuttuu koko ajan; vuonna 2019 tämän selvityksen tekijä oli Liito-OravaLife-hankkeessa inventoimassa metsäkoulun maita, ja silloin Varsavuoren puolelta löytyi kolme liito-oravan elinpiiriä.

Kuva 2. Vauhkosen (2016) selvityksessä tavatut elinpiirit.

Kuva 3. Liito-oravan elinpiiri, lisääntymis- ja levähdyspaikka ja lajille soveliaat alueet.

Tulokset

Vauhkonen (2016) selvityksessä todettu elinpiiri on edelleen asuttuna (kuva 3). Lisäksi selvitysalueella on kaksi muutakin lajille soveliaista elinympäristöä.

Lähimmät elinpiirit sijaitsevat Kirkonvarkauden vastarannalla idässä sekä Annilanrannassa etelässä (kuva 2; Nironen & Vauhkonen 2013, Vauhkonen 2016). Liito-oravan asuttamaan (2019 havainto) Lamposaaren on selvitysalueelta matkaa noin 400 metriä. Liito-oravan kannalta tärkeää on se, pääseekö se Kirkonvarkauden yli itään vai ei. Sillan kohdalla rantojen etäisyys toisistaan on noin 150 metriä ja Kirkonvarkauden ollessa kapeimmillaan noin 100 metriä (kohdalla, missä ei ole puita kummallakaan puolella). Liito-oravan on kuitenkin todettu ylittävän jopa 300 metrin levyisiä vesialueita uimalla. Voidaan olettaa, että liito-orava voi myös käyttää talvella jäätynyttä vesialuetta kulkemiseen. Näin ollen on todennäköistä, että geenivaihtoa tapahtuu yli Kirkonvarkauden salmen.

Kuva 4. Liito-oravan yhteydet lähiympäristön muihin elinpiireihin.

Johtopäätökset

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisesti kiellettyä, joten laji tulee huomioida kaavasuunnittelussa.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat määritellään seuraavasti (Nieminen 2017):

”Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ovat pesintään, päivän viettoon, levähtämiseen, suojautumiseen tai ravinnon varastointiin käytettävät puut, pöntöt tai rakennusten osat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin sisältyvät suojaa antavat puut ja ruokailupuut siinä laajuudessa, että yksilö voi käyttää elinpiirinsä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja menestyksekkäästi. Yhdellä elinpiirillä on useita lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Liito-oravien tulee pystyä liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä mahdollisten erillisten ruokailualueiden välillä. Naarailla lisääntymispaikka ja levähdyspaikka ovat yleensä yhteneväisiä, mutta uroksille voidaan määritellä vain levähdyspaikat eli urosten käyttämät piilopaikat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen, ruokailupuiden ja kulkuyhteyksien määrittely on tapauskohtaista.”

Lisääntymis- ja levähdyspaikan alueella ei voi kaataa puita, ja määritellyllä elinpiirillä tulee välttää puuston harvennuksia ja vastaavia elinympäristön tilaa heikentäviä toimia.

Liito-oravien liikkumisen edellytykset lisääntymis- tai levähdyspaikkojen ja tärkeiden ruokailualueiden välillä tulee turvata, jotta ne pystyvät liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä elinalueensa muiden osien välillä. Lisääntymis- tai levähdyspaikoilta tulee olla vähintään kaksi toimivaa yhteyttä viereisille alueille ja soveltuviin metsiin. Tämä ilmeisesti toteutuu, joskin epävarmasti, selvitysalueella.

Kirjallisuus

- Luonnonsuojeluasetus 1997/2005/2013/2021: 14.2.1997 annettu luonnonsuojeluasetus (160/1997), 17.11.2005 annettu muutos (913/2005), 1.7.2013 alkaen voimassa oleva muutos (471/2013) ja 28.6.2021 alkaen voimassa oleva muutos (521/2021)
[<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050913>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130471>; <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210521>].
- Luonnonsuojelulaki 1996: 20.12.2006 annettu luonnonsuojelulaki (1096/1996)
[<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961096>] ja luonnonsuojelulain perustelut (HE 79/1996)
[<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960079>].
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47 | 2021
- Nieminen, M. 2017: Liito-orava (*Pteromys volans* [Linnaeus, 1758]). – Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, s. 48–55. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Nieminen & Ahola (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017.
- Nironen, M. & Vauhkonen, M. 2013: Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava ja Kirkonvarkauden asemakaava. Luontoselvitys. – Enviro Oy. 31 s.
- Vauhkonen, M. 2016: Liito-oravien esiintymisen ja elinympäristöjen kokonaistarkastelu. – Enviro Oy. 14 s.